

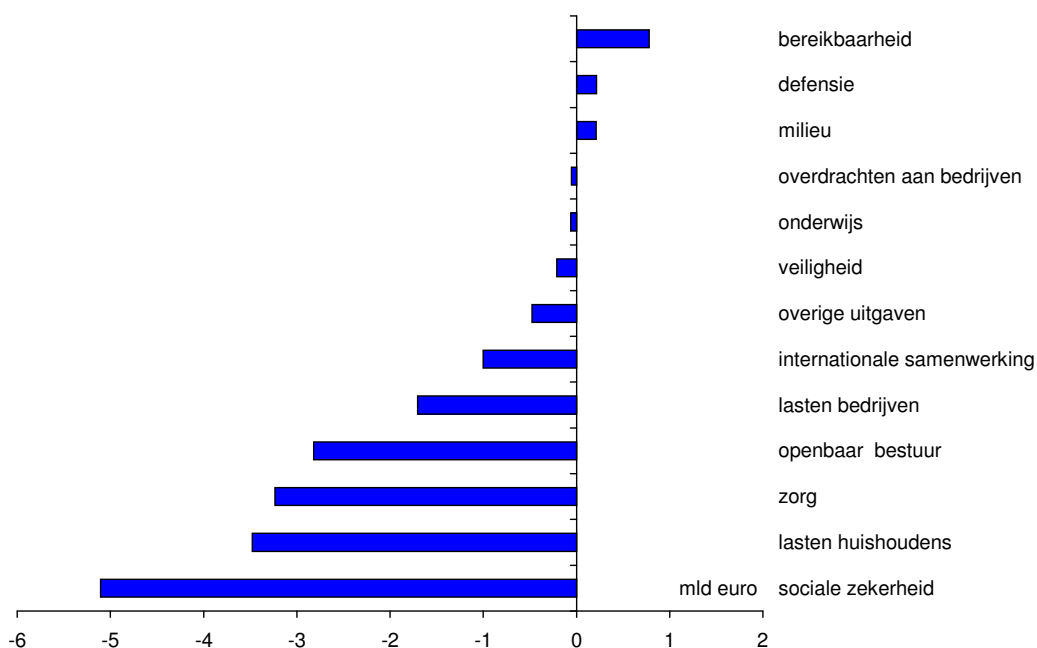
11 SGP

11.1 Budgettaire effecten

Het beleidspakket van de SGP⁶⁹ verbetert het EMU-saldo met 18 mld euro in 2015 ten opzichte van het basispad in de Economische Verkenning 2011-2015. Dit is de ex ante verbetering, dat wil zeggen ongerekend macro-economische doorwerkingseffecten. Deze verbetering van het begrotingssaldo komt vooral door lagere uitgaven en in beperktere mate door lastenverzwaring. Het houdbaarheidseffect van het pakket van de SGP bedraagt 5,0% bbp; hierbij is ook rekening gehouden met de budgettaire uitwerking van de maatregelen op lange termijn en met de macro-economische doorwerking ervan, zoals die op de werkgelegenheid (zie 11.4).

Tabel 11.1 Budgettaire effecten van beleidspakket SGP t.o.v. basispad		
	mld euro (prijzen 2010)	% bbp 2015
Effect op EMU-saldo 2015 (ex ante)	18	2,8
Verbetering houdbaarheidstekort	32	5,0

Figuur 11.1 Ex ante budgettaire effecten van beleidspakket SGP t.o.v. basispad (gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen, 2015, mld euro in prijzen 2010; – = positief effect op EMU-saldo)

De SGP wil per saldo 11¼ mld euro ombuigen in 2015 ten opzichte van het basispad. Dit is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen die de EMU-relevante overheidsuitgaven verhogen met netto 4½ mld euro. De netto ombuiging is het resultaat van 19 mld euro aan ombuigingen en 7¼ mld euro aan intensiveringen. In het beleidspakket wordt vooral

⁶⁹ Bijlage I geeft een gedetailleerde beschrijving van het SGP-programma.

omgebogen bij sociale zekerheid en zorg. In bruto termen intensiveert de SGP vooral op het gebied van onderwijs. De reële groei van de collectieve uitgaven (gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen) komt na verwerking van het beleidspakket uit op ½% per jaar in 2011-2015, tegenover 1¼% in het basispad.

Het beleidspakket van de SGP verzwakt het totaal van belastingen en sociale premies met 5¼ mld euro in 2015 ten opzichte van het basispad. Dit is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen.

	Basispad		Ombu- gingen (-)	Bruto Intensive- ringen	Netto intensi- veringen	Basispad		Basispad inclusief beleids- pakket
	mld euro, in prijzen 2010					% per jaar		
Tabel 11.2 Reële collectieve uitgavenontwikkeling, SGP, 2011-2015								
Distributief beleid								
Sociale zekerheid	4¾	- 6¾	1½	- 5	- ¼	1¼	0	
Zorg	8	- 4¼	1	- 3¼	4¾	2¾	1½	
Onderwijs	1¾	- 2¾	2½	0	1¾	1	1	
Overdrachten aan bedrijven	- 1¼	- ¼	0	0	- 1¼	- 2	- 2	
Overig beleid								
Openbaar bestuur	- 3	- 2¾	0	- 2¾	- 5¾	- 1	- 1¾	
w.v. Rijk		- ¾	0	- ¾				
lokaal bestuur		- 1¾	0	- 1¾				
overig		- ¼	0	- ¼				
Veiligheid	¼	- ½	¼	- ¼	0	½	0	
Defensie	0	0	¼	¼	¼	¼	¾	
Bereikbaarheid	- 1	0	¾	¾	- ¼	- 1¾	- ¼	
Milieu		- ½	¾	¼				
Internationale samenwerking	1½	- 1	0	- 1	½	2	½	
Overig		- ½	0	- ½				
Totaal netto collectieve uitgaven (gecorrigeerd)	17½	- 19	7¼	- 11¾	5¾	1¼	½	
Financieringsverschuivingen	- 4½	- 1½	6	4½	0			
Totaal EMU- relevante netto uitgaven	13	- 20½	13¼	- 7¼	5¾	1	½	

Collectieve uitgaven

De SGP verlaagt de uitgaven voor **sociale zekerheid** per saldo met 5 mld euro in 2015. Dit is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. De grootste bezuinigingen betreffen de beperking van de kinderopvangtoeslag (2¼ mld euro) en de verlaging van de inkomensgrens voor de zorgtoeslag (2 mld euro). Hier tegenover staat een intensivering bij kinderbijslag en kindgebonden budget (¾ mld euro) en een bonus voor werkgevers die ouderen, werklozen of arbeidsongeschikten in dienst nemen (naast financieringsschuif nog een intensivering van ½ mld euro).

De SGP verlaagt de **zorguitgaven** per saldo met 3¼ mld euro. Dit is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. De SGP bezuinigt vooral op de awbz door een met de overheveling van alle extramurale zorg en intramurale verzorging van de awbz naar gemeenten (wmo) samenhangende doelmatigheidswinst van 1¼ mld euro en verlaging van gebruikelijke zorg voor begeleiding en persoonlijke verzorging (1½ mld euro). De collectieve zvw-uitgaven worden vooral verlaagd door een wettelijke rem op de inkomens van medisch specialisten en bestuurders in de zorg (bruto ½ mld euro; netto na belasting ¼ mld euro) en het tegengaan van aanbod-geïnduceerde vraag (½ mld euro).

Ten opzichte van het basisbeeld laat de SGP de **onderwijsuitgaven** ongewijzigd. Dit is de resultante van ombuigingen van 2¾ mld euro en intensiveringen van 2½ mld euro. De grootste ombuigingen betreffen een efficiencykorting van 5% op alle typen onderwijs (1¼ mld euro) en het terugdraaien van de klassenverkleining in het basisonderwijs (¾ mld euro). De grootste intensiveringen betreffen het aantrekken van hoger gekwalificeerd personeel (½ mld euro) en de verbetering van lerarsalarissen (bruto ¼ mld euro).

De SGP laat per saldo de **overdrachten aan bedrijven** ongewijzigd.

De SGP bezuinigt 2¾ mld euro op **openbaar bestuur**, waarvan 1 mld euro op het ambtenarenapparaat van het Rijk (exclusief veiligheid en defensie en inclusief overig openbaar bestuur, zoals uuv) en 1¾ mld euro op lokaal bestuur, wat tot vermindering van het ambtenarenapparaat van de lokale overheid zal leiden. Dit is de maximale bezuiniging die door het CPB voor de komende kabinetsperiode mogelijk wordt gehouden op openbaar bestuur (inclusief ombuigingen op het ambtenarenapparaat in andere functies 3¼ mld euro in 2015 en 4 mld euro structureel). Het CPB tekent aan dat deze besparingen alleen onder strikte voorwaarden ten aanzien van politieke en ambtelijke sturing haalbaar zijn en zullen leiden tot minder dienstverlening (zie bijlage J.1). De SGP wil daarnaast een ombuiging van 2 mld euro realiseren via loonmatiging in de collectieve sector, met het oog op bevordering van werkgelegenheid. Het CPB heeft hiervoor geen additionele opbrengst ingeboekt, omdat naar haar oordeel de overheid niet eenzijdig de arbeidsvoorwaarden in de overheids- en de zorgsector kan bepalen. Bovendien is de arbeidsmarkt in de periode 2011-2015 naar verwachting relatief evenwichtig (zie bijlage J.2). De SGP wil de eventuele opbrengst van loonmatiging aanwenden voor verlaging van het tarief van de eerste schijf, mede ter bevordering van de werkgelegenheid.

De SGP verlaagt de uitgaven voor **veiligheid** met per saldo ¼ mld euro. Uitgaven dalen vooral door efficiëncymaatregelen in het gevangeniswezen (½ mld euro; heroverwegingsrapport 19, variant 1). De intensivering betreft vooral het aantrekken van extra politieagenten (¼ mld euro).

De SGP intensiveert voor per saldo ¼ mld euro op **defensie**.

Op het gebied van de **bereikbaarheid** intensiveert de SGP per saldo voor ¾ mld euro. Uitgaven voor bereikbaarheid nemen vooral toe door de investerings- en exploitatiekosten van de in te voeren kilometerbeprijzing (½ mld euro).

De SGP intensiveert per saldo $\frac{1}{4}$ mld euro op **milieu**-uitgaven. De SGP intensiveert vooral de uitgaven voor duurzame energievoorziening ($\frac{1}{2}$ mld euro). De ombuigingen betreffen vooral een sterkere toepassing van de ‘vervuiler betaalt’ bij bodemsanering en minder middelen voor invoering van de ehs ($\frac{1}{2}$ mld euro; heroverwegingsrapport 2, variant 1).

De SGP geeft per saldo 1 mld euro minder uit voor **internationale samenwerking** door lagere EU-uitgaven door continuering van de huidige korting.

De SGP bespaart $\frac{1}{2}$ mld euro op **overige uitgaven**. De uitgaven dalen vooral door het sterker toepassen van het profijtbeginnel in de cultuursector ($\frac{1}{2}$ mld euro). Op deze post zijn ook de directe belastingeffecten geboekt van maatregelen die inkomens beïnvloeden (uitkeringsgerechtigden, topinkomens en leraren).

Het beleidspakket van de SGP vermindert de werkgelegenheid in de sector overheid met 33 000 in 2015 ten opzichte van het basispad. De daling van de werkgelegenheid in de sector overheid komt inclusief het beleidspakket van de SGP uit op $1\frac{1}{2}\%$ per jaar, tegen $\frac{3}{4}\%$ per jaar in het basispad van de Economische Verkenning 2011-2015. In de zorg daalt de werkgelegenheid 35 000 arbeidsjaren door het beleidspakket van de SGP ten opzichte van het basispad.

Tabel 11.3 Werkgelegenheidseffecten collectieve sector, beleidspakket SGP, 2011-2015

	Uitgangspositie	Basispad	Effect	Pad incl.	Basispad	Pad incl.
	2010	2011-2015	beleidspakket	beleidspakket	2011-2015	beleidspakket
	niveau	mutatie	mutatie	mutatie	mutatie	mutatie
	dzd arbeidsjaren			% per jaar		
Openbaar bestuur	577	- 37	- 33	- 70	- $\frac{1}{4}$	- $2\frac{1}{2}$
w.v. rijk ^a	74	- 6	- 7	- 13	- $\frac{1}{2}$	- $3\frac{3}{4}$
lokaal bestuur	176	- 27	- 19	- 45	- $3\frac{1}{4}$	- $5\frac{3}{4}$
Overig	327	- 5	- 7	- 12	- $\frac{1}{4}$	- $\frac{3}{4}$
Veiligheid	89	- 2	- 2	- 4	- $\frac{1}{2}$	- 1
Defensie	61	- 2	2	0	- $\frac{3}{4}$	0
Onderwijs	344	2	0	2	0	$\frac{1}{4}$
Sector overheid	1071	- 40	- 33	- 73	- $\frac{3}{4}$	- $1\frac{1}{2}$
Zorg	926	150	- 35	115	3	$2\frac{1}{4}$
Overheid en zorg	1997	110	- 68	41	1	$\frac{1}{2}$

^a Exclusief veiligheid en defensie.

Belastingen en sociale premies

De SGP verzwart de collectieve lasten per saldo met $5\frac{1}{4}$ mld euro in 2015 ten opzichte van het basispad in de Economische Verkenning 2011-2015. Dit is de ex ante verhoging van collectieve lasten, dat wil zeggen ongerekend macro-economische doorwerkingseffecten. Verder is deze verhoging gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. De belastingdruk loopt op voor alle onderscheiden categorieën.

De SGP verhoogt de **milieubelastingen** met 1 mld euro. Dit komt vooral door verplicht gebruik van duurzame energie (½ mld euro) en door het dekken van de exploitatiekosten van de kilometerbeprijzing (¼ mld euro).

De SGP verzwart de **lasten op inkomen en arbeid** per saldo met 2 mld euro. Dit is de voor financieringsverschuivingen gecorrigeerde verlaging. De netto verhoging is de resultante van 8¾ mld euro verzwaring en 7 mld euro verlichting. De verzwaringen betreffen vooral het afschaffen van de inkomensafhankelijke combinatiekorting (1½ mld euro) en de versnelde fiscalisering van de aow (1 mld euro). De lasten dalen vooral door verlaging van het tarief van de eerste schijf van de loon- en inkomstenheffing met 0,8% punt (1½ mld euro). De SGP vervangt de huidige premiekortingen voor werkgevers (1½ mld euro), op een voor bedrijven lastenneutrale manier, door een bonussysteem. De SGP maakt het eigen risico in de zvw inkomensafhankelijk.

De SGP verhoogt de **lasten op vermogen en winst** per saldo met 1¼ mld euro, vooral door de invoering van een bankenheffing (1 mld euro). De opbrengst van de bankenheffing wordt gedrukt doordat is uitgegaan van eenzijdige invoering.

De SGP verhoogt de **overige belastingen** met 1 mld euro, vooral door de verhoging van de alcohol- en tabaksaccijnzen (½ mld euro) en door kermessen, circussen, bioscopen en dergelijke onder het algemene btw-tarief te brengen (¼ mld euro).

Tabel 11.4 Belastingen en sociale premies in beleidspakket SGP, 2011-2015 (mld euro, prijzen 2010)

	Basispad	Lasten- verzwaring	Lasten- verlichting	Netto lasten- verzwaring	Basispad plus beleidspakket
Milieu	¼	1	0	1	1¼
Inkomen en arbeid	7¾	8¾	- 7	2	9¾
Vermogen en winst	2	1½	0	1¼	3¼
Overig	0	1	0	1	1
Totaal lastenmaatregelen (gecorrigeerd)	10	12¼	- 7	5¼	15¼
w.v. huishoudens	5¾	8¾	- 5¼	3½	9¼
Bedrijven	4¼	3½	- 1¾	1¾	6
Financieringsverschuivingen	- 4½	1	4½	5½	1
Totaal EMU-relevante lasten	5½	13¼	- 2½	10½	16

11.2 Koopkracht en winst

Het beleidspakket van de SGP verlaagt het nominaal beschikbaar inkomen van huishoudens met 8 mld euro ten opzichte van het basispad in de Economische Verkenning 2011-2015 (zie tabel 11.5). Dit is het ex ante effect, dat wil zeggen ongerekend macro-economische doorwerkingseffecten. De gemiddelde koopkrachtmutatie valt hierdoor ½% per jaar lager uit dan in het basispad.

Tabel 11.5 Beleidsmatige effecten op koopkracht en winst, SGP (ex ante, mld euro, prijzen 2010)	
Beleidsmatig effect op koopkracht	– 8
w.v. lastenmaatregelen	– 3½
Uitgavenmaatregelen	– 4½
Beleidsmatig effect op winst	– 1¼
w.v. lastenmaatregelen	– 1¾
Uitgavenmaatregelen	½

De belangrijkste maatregelen die de macrokoopkracht verbeteren zijn: de verlaging van het tarief in de eerste schijf met 0,8%-punt, de verhoging van de kinderbijslag en het kindgebonden budget en de verhoging van de alleenstaande ouderkorting. De belangrijkste maatregelen die de macrokoopkracht verslechteren zijn: de beperking van de kinderopvangtoeslag, de verlaging van de inkomensgrens voor de zorgtoeslag en het afschaffen van de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

De effecten zijn niet gelijk over de inkomens verdeeld, omdat een aantal belangrijke maatregelen beperkte groepen betreffen. De versnelling van de fiscalisering van de aow en het beperken van de fiscale vrijstelling van pensioenpremies tot 1½ keer modaal treft de midden- en hogere inkomens. De uitkeringen stijgen minder snel dan de contractlonen; dit vermindert de koopkracht van uitkeringsgerechtigden. De beperking van de kinderopvangtoeslag en de afschaffing van de inkomensafhankelijke combinatiekorting treffen tweeverdieners huishoudens met kinderen.

Het verschil tussen netto loon en netto uitkering neemt toe doordat de uitkeringen minder snel stijgen dan de contractlonen. Voor werkende ouders staat hier tegenover dat de inkomensafhankelijke combinatiekorting wordt afgeschaft.

De winst voor bedrijven daalt door het beleidspakket van de SGP met 1¼ mld euro ten opzichte van het basispad. De feitelijke winst daalt waarschijnlijk minder, doordat de verandering in de lasten en subsidies voor bedrijven veelal wordt doorberekend in de afzetprijzen. De belangrijkste maatregelen die de totale winst van bedrijven verbeteren zijn de bonussen die gegeven worden voor het in dienst nemen van werklozen, arbeidsongeschikten, bijstandsgerechtigden en 62-plussers. De belangrijkste maatregelen die de totale winst verslechteren zijn: de invoering van een bankenheffing, het afschaffen van renteaftrek voor buitenlandse filialen en de invoering van een aftrekbeperking voor overnameholdings.

11.3 Structurele werkgelegenheid

Het programma van de SGP bevat een aantal maatregelen met betrekking tot de arbeidsmarkt: de maximale duur van de ww-uitkering wordt verlaagd en de aow-leeftijd wordt verhoogd. De werkgelegenheid neemt toe met 2½% en de werkloosheid neemt af met ¼%-punt.

De verlaging van de maximale duur van de ww-uitkering naar 18 maanden leidt tot een stijging van de werkgelegenheid met ½% en een daling van de werkloosheid met ½%-punt. Oudere werklozen krijgen recht op een loonverzekering, waardoor het makkelijker wordt om een baan met een lager salaris dan voorheen te accepteren.

De toegang tot de wajong wordt beperkt tot volledig en duurzaam arbeidsongeschikten en er wordt loonkostencompensatie ingevoerd voor enkele kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt. De werkgelegenheid neemt hierdoor toe met ½%.

De stijging van de aow- en pensioenleeftijd wordt verondersteld ook de maatschappelijke norm voor de uitredleeftijd te verhogen. Men werkt hierdoor langer door. De verhoging van de aow-leeftijd leidt tot een stijging van de werkgelegenheid met 1%. Het effect van de maatregel op de werkloosheid is gering, mede door de loonverzekering.

De fiscale maatregelen leiden tot een afname van de werkgelegenheid met ¼%, terwijl de werkloosheid nauwelijks wijzigt. De beperking van de kinderopvangtoeslag en de afschaffing van de inkomensafhankelijke combinatiekorting leiden tot een hogere belastingdruk voor de tweede verdiener. Hierdoor neemt het arbeidsaanbod en daarmee de werkgelegenheid af. De beperkte indexatie van de uitkeringen laat de werkgelegenheid in geringe mate toenemen.

De heffing op banken verzwaart de lasten voor het bedrijfsleven. Daardoor daalt de werkgelegenheid met ¼% en stijgt de werkloosheid licht.

Onderwijsbeleid, zoals de prestatiebeloning in primair en voortgezet onderwijs, bijscholing docenten in primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs en meer maatwerk en begeleiding in het beroepsonderwijs, leidt structureel tot een hoger opleidingsniveau en daarmee tot een opwaarts effect op de werkgelegenheid van 1%.

11.4 Houdbaarheid van de overheidsfinanciën

Het SGP-programma verbetert de houdbaarheid met 5,0% bbp. Hiermee wordt in één kabinetsperiode de houdbaarheidsopgave van 4½% bbp volledig ingevuld.⁷⁰ Een groot deel van de verbetering van de houdbaarheid wordt gerealiseerd door middel van een verbetering van het EMU-saldo met 2,8% bbp in de komende kabinetsperiode. De structurele maatregelen die het SGP-programma bevat om de houdbaarheid te verbeteren zijn onder andere een verhoging van de aow-leeftijd naar 67 jaar en ombuigingen bij de langdurige zorg.

De verbetering van de houdbaarheid gaat gepaard met ombuigingen en lastenverzwaring. Hierdoor daalt het netto profijt, het saldo van baten van overheidsbestedingen minus belastingen en premies. Het netto profijt verslechtert in de loop der jaren, doordat een deel van de SGP-maatregelen, zoals de hervorming van de aow, een lange aanloopfase kennen. Daardoor daalt het gemiddelde netto profijt in de periode 2016-2040 meer dan dat in 2011-2015. In de periode na 2040 zijn geen additionele maatregelen nodig om de begroting houdbaar te maken.

⁷⁰ Bij de bepaling van het houdbaarheidstekort is geen rekening gehouden met een verdere oploop van de zorgtoeslag als gevolg van hogere zvw-premies door vergrijzing voor de periode na 2015. Inclusief deze oploop valt het houdbaarheidstekort 0,4%-punt hoger uit.

Het SGP programma voldoet immers ruim aan de houdbaarheidsopgave. Integendeel, bij de netto profijt berekening van na 2040 wordt een intensivering ingezet, die mogelijk is doordat het SGP-programma ruim aan de houdbaarheidsopgave voldoet.

Tabel 11.6 Effect op houdbaarheid en netto profijt, SGP	
	% bbp
Verbetering EMU-saldo 2015	2,8
Verbetering houdbaarheid	5,0
w.v. aow en pensioenen	0,7
woningmarkt	0,1
zorg	0,9
zorgtoeslag	0,0
werkgelegenheidsstijging, excl. effect van aow en woningmarkt	0,4
Verandering netto profijt	
2011 – 2015	– 1,8
2016 – 2040	– 4,3
2041 en verder ^a	– 4,4

^a Inclusief resterende houdbaarheidsopgave na 2040.

11.5 Bereikbaarheid

Maatregelen

Ten aanzien van bereikbaarheid neemt de SGP de volgende maatregelen:

- Invoering van een naar milieukennmerken gedifferentieerde kilometerprijs waarbij de vaste autobelastingen (mrb en bpm) worden omgezet in een gemiddeld kilometertarief van circa 7 ct/km, opdat de invoering uiteindelijk neutraal is voor het EMU-saldo. De exploitatiekosten van de kilometerprijs (circa 0,6 mld per jaar) worden ook omgezet in het kilometertarief. De partij voert een provinciale ingezetenenheffing in, waarbij de opbrengst gelijk is aan de provinciale opcenten uit de mrb (circa 2 mld euro in 2015) die door de omzetting van de mrb vervalt. De aanschafbelasting (bpm) op personenauto's wordt afgeschaft, waardoor nieuwe auto's in aanschaf ten opzichte van het basispad gemiddeld zo'n 2000 euro⁷¹ goedkoper worden in 2020.
- Een kilometerprijs voor het bestel- en vrachtverkeer van gemiddeld circa 2 ct/km.
- Introductie van een congestieheffing (spitstarief) van 11 ct/km.
- Een verbod voor vrachtverkeer op zondag.
- Jaarlijks 0,2 mld euro extra investeringen in wegen in de periode 2011-2015, totaal 1 mld euro.
- Jaarlijks 50 mln euro extra investeringen in het openbaar vervoer in de periode 2011-2015, totaal 250 mln euro.

⁷¹ Onder de aanname van 0,6 mln verkochte nieuwe personenauto's per jaar.

Daarnaast neemt de SGP nog een aantal andere maatregelen die niet konden worden meegenomen bij het bepalen van de bereikbaarheidseffecten. Deze maatregelen zullen het beeld van de bereikbaarheidseffecten echter niet fundamenteel veranderen. Het gaat daarbij om maatregelen als:

- Extra investeringen in vaarwegen in de periode 2011-2015 (in totaal 0,2 mld euro).
- In totaal 0,05 mld euro extra investeringen in fietspaden en fietsenstallingen.
- Het invoeren van een eenduidig systeem van autobelastingen.
- Het bestrijden van de gevolgen van de crisis voor de binnenvaart (0,08 mld euro in de periode 2011-2015).
- Het creëren van gunstige (fiscale) voorwaarden voor investeringen en ondernemerschap voor onder andere elektrisch rijden.

Effecten

Het autogebruik neemt af met circa 15%. Het aantal vrachtautokilometers daalt per saldo licht. Dat komt enerzijds door een daling als gevolg van het kilometertarief en anderzijds een geringe toename van het vrachtverkeer over de weg op doordeweekse dagen door het vrachtverbod op zondag. Door de investeringen in het ov neemt de frequentie van het aantal treinen per uur in beperkte mate toe. Deze frequentieverhoging bij het openbaar vervoer leidt samen met de invoering van de kilometerbeprijzing tot een stijging van het ov-gebruik met 5 à 10%. Om deze percentages in perspectief te plaatsen: het autogebruik ligt thans - gemeten in gereisde kilometers - een factor zes hoger dan het ov-gebruik.

Tabel 11.7 Verandering in bereikbaarheid in 2020 t.o.v. basispad, SGP (structurele effecten, zie bijlage J.4)

Verkeerseffecten^a	
Autogebruik	- 15%
OV-gebruik	+ 5 à 10%
Voertuigverliesuren	- 40 à - 45%
Welvaartseffecten	
Reistijdbaten	+ 1¼ mld euro/jaar
Mobiliteitsverlies door minder autogebruik	- ¾ mld euro/jaar

^a In het basispad is het autogebruik gelijk aan 150 mld reizigerskilometers per jaar, het ov-gebruik is gelijk aan 25 mld reizigerskilometer per jaar. Voertuigverliesuren: extra reistijd voor weggebruikers door wachttijd in files.

Door de afname van het autogebruik verbetert de doorstroming over de weg. Hierdoor daalt het aantal uren dat weggebruikers in de file staan, uitgedrukt in voertuigverliesuren, met circa 45%. De verbeterde doorstroming van het wegverkeer leidt tot jaarlijkse reistijdbaten van circa 1¼ mld euro. Deze bereikbaarheidsbaten treden voornamelijk op bij het wegverkeer. Door de invoering van de kilometerbeprijzing en de congestieheffing nemen de variabele reiskosten toe, waardoor automobilisten afzien van sommige verplaatsingen dan wel een bestemming

(bijvoorbeeld: werk) dichter bij huis zoeken. Deze daling van het autogebruik resulteert in een welvaartsverlies van circa $\frac{3}{4}$ mld euro per jaar.

11.6 Energie en klimaat

De SGP neemt maatregelen in alle sectoren die bijdragen aan de emissie van broeikasgassen, met uitzondering van de land- en tuinbouw. Ook bevordert de SGP de opwekking van hernieuwbare energie. De maatregelen omvatten verplichtingen, financiële stimulering en een kilometerheffing. De SGP wil tevens een tweede kerncentrale in Borssele mogelijk maken.

Tabel 11.8 Verandering in 2020 in het aandeel hernieuwbare energie en de reductie van broeikasgassen ten opzichte van het basispad, SGP^a

	Hernieuwbare energie	Reductie van broeikasgassen (Mton CO ₂ -eq)		
	Aandeel in eindgebruik (%) ^b	Totaal	Niet-ETS-sector ^c	ETS-sector ^d
Nederland totaal	7	27 tot 29	4	23 tot 25
w.v. gebouwde omgeving		0	0	0
energiesector		5 tot 7	0	5 tot 7
hernieuwbare energie		19	1	18
verkeer		2	2	0
industrie		0	0	0
overig		0	0	0

^a Cijfers zijn op hele Mtonnen afgerond. Daardoor kan de optelling van ETS en niet-ETS en van de sectoren maximaal 1 Mton afwijken van de totaalcijfers.

^b De Europese doelstelling voor Nederland is een aandeel van 14% hernieuwbaar in het eindgebruik in 2020. In het basispad wordt een aandeel van 7% gerealiseerd.

^c De emissie in de niet-ETS sector is de emissie die niet onder het Europese emissiehandelssysteem valt: met name gebouwde omgeving en verkeer. De Europese taakstelling voor de Nederlandse niet-ETS-sector is 16% reductie in 2020 ten opzichte van 2005. Dit komt overeen met een emissieplafond van 99 Mton CO₂-equivalent. In het basispad is de emissie van broeikasgassen in de niet-ETS-sector geraamd op 102 Mton CO₂-eq.

^d De emissies in de ETS-sector vallen onder het Europese emissiehandelssysteem. Dit betreft vooral de industrie en de energiesector. In het basispad is de emissie van broeikasgassen in de ETS-sector geraamd op 116 Mton CO₂-eq.

De maatregelen leiden tot een toename van het aandeel hernieuwbare energie met 7%-punt en een afname van de CO₂-emissie met 27 tot 29 Mton ten opzichte van het basispad. Hiervan wordt 23 tot 25 Mton gerealiseerd in de ETS-sector. Omdat deze emissies begrensd worden door het Europese emissieplafond, heeft een afname in Nederland geen effect op de totale emissie in Europa.

De reducties van broeikasgasemissies treden vooral op door de verhoging van het aandeel hernieuwbare energie en door maatregelen in de energiesector. Maatregelen in het verkeer dragen in mindere mate bij aan de reductie van broeikasgassen. De concrete maatregelen die vooral aan de emissiereductie bijdragen zijn:

- Een hybride leveranciersverplichting om in 2020 een aandeel van 14% duurzame energie in het eindgebruik te leveren (zie bijlage J.6). De SGP wil het aandeel hernieuwbare energie mede realiseren door de aankoop van hernieuwbare energie (certificaten) in het buitenland.⁷² Een substantiële verhoging van het aandeel hernieuwbare energie vergt de inzet van veel biomassa. Invulling met reststromen uit de agrarische productieketen kan leiden tot concurrentie met andere toepassingen (bijvoorbeeld veevoer). Import van geteelde biomassa legt een extra beslag op agrarische grond in het buitenland. Hierdoor kan ter plaatse verlies aan biodiversiteit en concurrentie met voedselproductie optreden, en kunnen extra broeikasgasemissies plaatsvinden. De negatieve effecten worden groter als meer landen ambitieuze doelstellingen voor bio-energie formuleren. Bestaande EU-duurzaamheidscriteria dekken de indirecte negatieve effecten onvoldoende af. Bij verscherping van de criteria zal het aanbod van biomassa afnemen.
- Het mogelijk maken van een nieuwe kerncentrale. Conform de planning van energiemaatschappij Delta is uitgegaan van de komst van een nieuwe kerncentrale met een elektrisch vermogen van 1800 tot 2500 MW, die in 2018 gaat produceren. Daardoor gaan met name gascentrales en in mindere mate kolencentrales minder elektriciteit produceren. Dit wordt nader toegelicht in bijlage J.5.
- Voor verkeer zijn de belangrijkste maatregelen een kilometerheffing voor personenauto's en het stimuleren van elektrisch rijden. De vaste belastingen – de motorrijtuigenbelasting en de bpm op de aanschaf van auto's – worden zodanig verminderd dat de gemiddelde lasten voor de automobilisten gelijk blijven.

Het voorgestelde maatregelenpakket van de SGP is toereikend om de EU-verplichtingen voor hernieuwbare energie en de emissiereductie in de niet-ETS-sector te realiseren.

De invoering van een hybride leveranciersverplichting voor hernieuwbare energie vervangt de huidige sde-subsidie. Dit levert een bezuiniging op van 0,5 mld euro in 2020. Daartegenover staat een toename van de lasten voor bedrijven en gezinnen als gevolg van de hybride leveranciersverplichting. Deze lasten nemen toe met 2,4 mld euro in 2020.

De neveneffecten van de voorgestelde energie- en klimaatmaatregelen op luchtverontreinigende emissies zijn weergegeven in tabel 11.9. De toename van hernieuwbare energie en een nieuwe kerncentrale leiden tot minder draaiuren van elektriciteitscentrales, waardoor minder fossiele brandstof nodig is. Hierdoor nemen de emissies van stikstofoxiden (NO_x) en zwaveldioxide (SO₂) af. Daarnaast hebben de maatregelen voor verkeer een gunstig effect op de emissie van NO_x en fijn stof.

⁷² Hierdoor zijn de kosten voor hernieuwbare energie lager. Het effect van de handel op de binnenlandse emissiereductie van broeikasgassen, NO_x en SO₂ is echter niet verdisconteerd.

	NO _x (kton)	SO ₂ (kton)	Fijnstof (kton)
Basispad	185	46	29
Effect Nederland totaal	- 11,2	- 2,2	- 0,24

^a Reductie in 2020 van de emissie van luchtverontreinigende stoffen ten opzichte van het basispad als gevolg van de energie- en klimaatmaatregelen. Voor fijnstof zijn uitsluitend de effecten van de maatregelen voor verkeer geanalyseerd

11.7 Landbouw, natuur en landschap

Algemeen beeld

De SGP wil de dierrechten behouden en ook de melkveestapel reguleren na de afschaffing van het melkquotum. De SGP heeft verder een aantal algemeen geformuleerde ambities over de verduurzaming van de landbouwproductie en dierwelzijn, maar deze waren onvoldoende geïnstrumenteerd voor nadere analyse. De SGP bezuinigt op natuur en landschap, waarbij een deel van de daardoor vrijgekomen middelen terugvloeien naar het natuurbeleid. Bij de realisatie van de EHS zal het accent sterker komen te liggen op agrarisch en particulier natuurbeheer.

	Eenheid	
Emissiereductie NH3	-- - 0 + ++ ^a	0/+
Milieucondities voor natuur	-- - 0 + ++	0
Natuurkwantiteit	-- - 0 + ++	-
Natuurkwaliteit	-- - 0 + ++	0
(Nationale) landschappen	-- - 0 + ++	-
Economie landbouwsector	-- - 0 + ++ ^b	0
Saldo overheidsinkomsten en -uitgaven	mld euro	- 0,09

^a 0/+ : 0-2 kton; + : 2-10 kton; ++ : > 10 kton.
^b 0 : - 25 - + 25 mln €; - : 25-300 mln €; -- : > 300 mln €.

Effecten milieudruk door landbouw

Het effect van het voortzetten van het systeem van dierrechten is beperkt, omdat in het basispad de veestapel krimpt door marktontwikkeling en toenemende milieukosten. Uitbreiding van het systeem van dierrechten met melkvee leidt tot vrijwel gelijke dieraantallen als in het basispad. Behoud van dierrechten is wel een extra slot op de veestapel in geval van ontwikkelingen die niet zijn meegenomen in het basispad. De ammoniakuitstoot neemt met maximaal 2 kiloton af (2%).

Effecten natuur en landschap

Door uitvoering van variant 1 uit de Heroverweging voor Leefomgeving en Natuur, neemt de oppervlakte aan natuur en recreatiegebied af. Bij de realisatie van de EHS wordt meer ingezet op agrarisch natuurbeheer. Hierdoor zal de EHS minder snel gerealiseerd worden dan in het

basispad. De vertraagde EHS-realisatie zal doorwerken in een verminderde milieukwaliteit, omdat dan minder antiverdrogingsprojecten gerealiseerd kunnen worden. Vrijkomende financiële middelen, na uitvoering van de variant 2 uit de Brede Heroverweging, worden geïnvesteerd in natuurkwaliteit, waardoor deze verbetert. Het geheel van positief en negatief uitwerkende maatregelen zal de natuur- en milieukwaliteit per saldo weinig veranderen.

Daarnaast wordt het programma Recreatie om de Stad, zonder budget, gedecentraliseerd naar de provincies. De hiermee beoogde ‘zelfrealisatie’ van deze gebieden is sterk afhankelijk van de mate waarin provincies de regie overnemen van het Rijk. Per saldo zijn de voorstellen licht negatief voor natuur en landschap vergeleken met het basispad.

11.8 Onderwijs en innovatie

Onderwijs

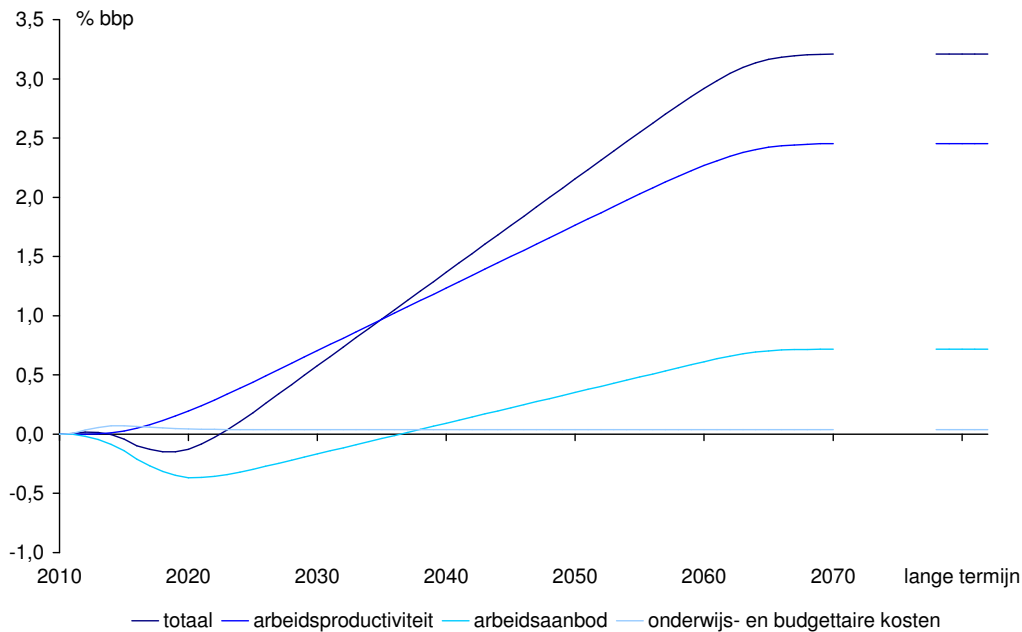
De SGP intensiveert 2,4 mld euro op onderwijs en buigt 2,7 mld euro om. Per saldo komt dit neer op een netto bezuiniging van 0,3 mld euro.

De SGP intensiveert met name in de verbetering van salarissen van docenten (0,3 mld euro) en in prestatiebeloning (0,2 mld euro) en extra scholing (0,3 mld euro) voor docenten.

Daarnaast wil de partij meer maatwerk en begeleiding in het beroepsonderwijs (0,4 mld euro) en wil zij voortijdig schoolverlaten aanpakken (0,2 mld euro). De belangrijkste ombuigingen op het terrein van onderwijs betreffen een toepassing van een efficiencykorting (1,1 mld euro) en het terugdraaien van de klassenverkleining (0,7 mld euro).

Van het totaal aan intensiveringen valt 1 mld euro in de categorie *kansrijk*. Van het totaal aan ombuigingen valt 1,5 mld euro in de categorie *kansrijk*, zie bijlage K.1. Van deze maatregelen zijn de effecten op het onderwijs geanalyseerd, volgens de methodologie in bijlage J.7. Figuur 11.2 presenteert de lange termijn bbp-effecten van het pakket aan kansrijke maatregelen van de SGP.

Op lange termijn is het netto bbp door de SGP-maatregelen 3¼% hoger ten opzichte van het basispad. Deze stijging wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de inzet op prestatiebeloning, scholing van leraren en het mogelijk maken van tweejarige masters. De eerste vereist relatief weinig middelen, waarmee op korte termijn een grote doelgroep aan leerlingen bereikt kan worden. Scholing van leraren heeft ook redelijk sterke effecten, maar bereikt een kleiner deel van de schoolpopulatie dan prestatiebeloning, omdat niet alle docenten door deze interventie bijgeschoold kunnen worden.

Figuur 11.2 Effect van onderwijsmaatregelen SGP op bbp

Wetenschappelijk onderzoek en innovatie

De SGP⁷³ breidt het budget voor wetenschappelijk (top)onderzoek uit met 0,2 mld euro, overeenkomend met meer 10% van het huidige budget dat door de overheid wordt gefinancierd. Het effect op de welvaart op lange termijn is onbekend. De innovatiesubsidies blijven per saldo ongewijzigd. Het budget voor de wbo wordt verhoogd en voor themaspecifieke subsidies netto verminderd. Zodoende verschuift de SGP het beleid in de richting van een meer generiek instrumentarium. De wbo wordt zo ingericht dat de behandeling van het mkb en het grootbedrijf meer gelijk is. Deze veranderingen zijn kansrijk vergeleken met het huidige beleid. De subsidies aan de Grote Technologische Instituten worden met 10% verminderd.

11.9 Woningmarkt

De SGP laat de koopwoningmarkt grotendeels ongemoeid. Er is alleen sprake van een bescheiden extra subsidie voor starters op de koopwoningmarkt. De SGP richt zijn pijlen vooral op de huurwoningmarkt.

De SGP hervormt het woningwaarderingstelsel. Er worden 25 extra punten toegekend aan huurwoningen in de tien corop-gebieden met de hoogste gemiddelde woz-waarde per vierkante meter woonoppervlak (huur- en koopwoningen). De huurliberalisatiegrens stijgt mee, zodat de mogelijkheden tot huurliberalisatie onveranderd blijven. De maximale jaarlijkse huurverhoging en de stijging van de maximaal redelijke huur zijn gelijk aan de structurele huizenprijsstijging van naar verwachting 1%-punt boven de inflatie. Dat is gelijk aan de huurstijging in het basispad. Echter, voor huishoudens met een bruto huishoudinkomen boven 33 000 euro is de

⁷³ Voor een verklaring van de terminologie, zie bijlage J.8 over innovatie.

huurstijging maximaal 6%-punt boven de inflatie. Voor deze groep ligt de huurstijging 5%-punt boven het basispad. Bij verhuizing gaan huurders direct de maximaal redelijke huur betalen. Dit nieuwe huurregime gaat in 2015 in. De geleidelijke ingroei duurt tot 2040.

De extra huurinkomsten worden niet afgeroomd. Om ervoor te zorgen dat deze huurstijgingen ook daadwerkelijk door woningcorporaties worden gerekend, moeten zij op een meer commerciële basis gaan werken.

Ten slotte beperkt de SGP de huurtoeslag in acht jaar tijd met 20%.

Tabel 11.11 Woningmarkteffecten SGP		2015	Structureel % bbp
Welvaartswinst			0,7
Effect op Rijksbegroting			0,1
		Verschil met basispad in %	
Prijsmutatie koopwoningen	- 5,9		- 6,6
Mutatie netto huur	8,0		39,9
Mutatie consumptie koopwoningen			- 4,3
Mutatie consumptie huurwoningen			21,7
			% huurwaarde
Subsidiepercentage koopsector			25,1

De huren stijgen door de voorstellen van de SGP aanzienlijk – structureel tot 40% boven het basispad. Deze huurstijging is een landelijk gemiddelde. De huurstijging is in de tien duurste woningmarktgebieden gemiddeld hoger dan elders. De hogere huren maken het aantrekkelijker om te investeren in huurwoningen, waardoor er veel nieuwe huurwoningen worden gebouwd.⁷⁴ Hierdoor daalt het rantsoeneringsprobleem op de huurwoningmarkt en stijgt de consumptie van huurwoningdiensten. Huishoudens die voorheen geen huurwoning konden bemachtigen, stappen nu over van koop naar huur. Deze vraaguitval op de koopwoningmarkt heeft een prijsdrukkend effect. Dit wordt enigszins gematigd doordat de lagere prijzen voor koopwoningen de nieuwbouw van koopwoningen onder druk zet, waardoor het aanbod van koopwoningen achterblijft bij het basispad.

De maatregelen van de SGP verhogen de maatschappelijke welvaart structureel met 0,7% BBP. Deze welvaartswinst slaat vooral neer bij verhuurders in de vorm van hogere huuropbrengsten. Huishoudens zien hun welvaart afnemen: het negatieve effect van hogere huren op hun

⁷⁴ Met woningaanbod wordt bedoeld het voor kwaliteit gecorrigeerde volume aan aangeboden woningdiensten. Het woningaanbod kan dus toenemen doordat er meer woningen komen, maar ook doordat de kwaliteit van woningen toeneemt.

inkomen wordt niet volledig gecompenseerd door de doelmatigheidswinst van een ruimere keuze van huurwoningen en lagere prijzen van koopwoningen.

Nominale huizenprijsontwikkeling

Het gerapporteerde effect op huizenprijzen betreft een verschil met het basispad. Als gevolg van het beleid van de SGP zijn koopwoningprijzen in 2015 gemiddeld bijna 6% lager dan zonder dit beleid. Daarnaast is echter sprake van een onderliggende structurele nominale woningprijsstijging in het basispad. Dat betekent dat door de hervormingen de woningprijzen inderdaad eerst inzakken, maar door de onderliggende structurele prijsstijging al na enkele jaren nominaal weer terug zijn op het niveau van vóór de hervormingen. Voor het SGP-beleid duurt dit twee jaar: in 2012 zijn woningprijzen naar verwachting weer terug op hun niveau van 2010.

11.10 Zorg

Bij de curatieve zorg wil de SGP de doelmatigheid verder vergroten langs de lijnen geschetst in variant B van heroverwegingsrapport 11 over de curatieve zorg. Dat betekent dat de zorgverzekeraars volledig risicodragend worden maar ook meer instrumenten krijgen om hun rol als marktpartij waar te maken, vooral door een sterke uitbreiding van het vrij onderhandelbare B-segment van de ziekenhuiszorg. De SGP versterkt de positie van de Raad van Bestuur van ziekenhuizen ten opzichte van de medisch specialisten en zet een wettelijke rem op topinkomens in de zorg, zowel voor medisch specialisten als voor bestuurders. De kwaliteit van de zorgverlening wordt vergroot door oprichting van een kwaliteitsinstituut, dat kwaliteitsverschillen ook beter inzichtelijk maakt.

De SGP beperkt het collectief verzekerde pakket. Naast een stringenter beleid bij het toelaten van nieuwe behandelingen worden onder andere dbc's voor een geringe ziektelast, een aantal genees- en hulpmiddelen, lichtere ggz-behandelingen en mondzorg voor 18-21 jarigen uit de basispolis geschrapt.

In plaats van de verhoging van het eigen risico zvw van 210 euro naar 775 euro in 2015 uit het basispad kiest de SGP voor een eigen risico tussen de 150 en 500 euro per jaar, dat oploopt met het inkomen van de verzekerde.

De SGP kiest voor de variant Zorg Dichtbij zoals geschetst in heroverwegingsrapport 12 over de langdurige zorg. Dit impliceert dat alle extramurale zorg en de intramurale verzorging en verpleging wordt overgeheveld van de awbz naar de wmo. Door deze langdurige zorg in een voorziening aan te bieden vervalt het verzekerde recht op zorg en wordt het mogelijk dat gemeenten maatwerk leveren door beter rekening te houden met de eigen mogelijkheden van cliënten. In combinatie met een sterkere prikkel om zorg scherp in te kopen leidt dit naar verwachting tot een doelmatigheidswinst van 5%. Wanneer het gemeenten niet lukt deze efficiencyverbetering te realiseren zal minder zorg worden geleverd. Voor de meest complexe zorg (de intramurale ggz en ghz) zal een romp-awbz blijven bestaan, eveneens in de vorm van een voorziening.

Naast deze stelselwijziging beperkt de SGP met enkele maatregelen de zorgaanspraken. Zo wordt minder complexe geestelijke gezondheidszorg voor nieuwe cliënten niet langer intramuraal aangeboden. Ook verhoogt de SGP de gebruikelijke zorg met 90 minuten per week voor cliënten die gebruik maken van begeleiding en/of persoonlijke verzorging. De SGP kiest ervoor de kosten van zorg en wonen te scheiden. Zorginstellingen dienen huur en servicekosten direct bij cliënten in rekening te brengen, die hier via een verlaging van de eigen bijdrage en verhoging van de huurtoeslag voor worden gecompenseerd. Zorginstellingen worden op deze manier geprikkeld zich beter te richten op de wensen van cliënten.

De SGP trekt extra geld uit voor het verhogen van de lonen van verzorgend personeel en voor ondersteuning bij ongewenste zwangerschap, palliatieve zorg en het vergroten van het patiëntenperspectief.

De verhoging van de eigen bijdrage awbz en de korting op de wmo uit de Economische Verkenning van het CPB neemt de SGP niet over.

Samenvattend kiest de SGP niet voor de sterke verhoging van de eigen betalingen waarmee is gerekend in het basispad van de Economische Verkenning 2011-2015. De SGP legt de nadruk meer op maatregelen die leiden tot een doelmatige zorgverlening en op inperkingen van het collectief verzekerde pakket. Met deze andere invulling komt de collectief gefinancierde zorg in 2015 op nagenoeg hetzelfde bedrag uit als in het basispad. De werkgelegenheid in de zorg, publiek en privaat, groeit in de periode 2010-2015 met 115 000 arbeidsjaren. Dat is 35 000 minder dan in het basispad.